

บทที่ 6
ภาษาและถ้อยคำในการพูด
Language and Words Using in Speech

เค้าโครงเรื่อง

ความนำ

1. บทบาทของภาษา
 - 1.1 บทบาทของภาษาต่อสังคม
 - 1.2.1 ภาษากับการเมือง
2. ความหมายของ ‘ภาษา’
 - 2.1 กำเนิดของภาษา
 - 2.1.1 การเลียนเสียงธรรมชาติหรือสัตว์
 - 2.1.2 เกิดจากคำอุทาน
 - 2.1.3 เกิดจากคำพูดเด็กเล็ก ๆ
 - 2.1.4 เกิดจากการเปล่งเสียงเป็นจังหวะ
 - 2.1.5 เกิดจากการคิดคำขึ้นและกำหนดความหมายโดยตกลงกัน
 - 2.2 ลักษณะทั่วไปของภาษา
 - 2.3 หน้าที่ของภาษา
 - 2.3.1 ทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง
 - 2.3.2 ทำหน้าที่แสดงความรู้สึก
 - 2.3.3 ทำหน้าที่แนะนำ
 - 2.4 ความแตกต่างระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียน
3. การทำให้ภาษาพูดมีความชัดเจน
 - 3.1 ใช้คำง่าย ๆ และสั้น
 - 3.2 ใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม
 - 3.3 การใช้คำเฉพาะเจาะจง
 - 3.4 ย้ำแนวคิดหลัก
 - 3.5 ขจัดคำฟุ่มเฟือย
 - 3.6 ถูกต้องชัดเจน
 - 3.7 ใช้ภาษาให้เหมาะสม

4. ภาษาช่วยสร้างอารมณ์
 - 4.1 ใช้คำสะกดจิต
 - 4.2 ช่วยสร้างอารมณ์
 - 4.3 คำอุปมาอุปไมย
 - 4.4 คำพูดให้เห็นภาพพจน์
 - 4.5 คำประชด, คำที่ทำให้เกิดความสงสัย
 - 4.6 การมีความรู้สึกต่อข้อเท็จจริง
5. หลักการใช้คำในการพูด
 - 5.1 ใช้คำให้ถูกต้องตรงความหมาย
 - 5.2 ใช้คำง่าย
 - 5.3 ใช้คำให้เหมาะสม
 - 5.4 ใช้คำที่ทำให้เห็นภาพชัดเจน
 - 5.5 ใช้คำสุภาพและมีรสนิยมนที่ดี
 - 5.6 คำที่ควรระวังในการพูด
 - 5.6.1. คำหยาบ
 - 5.6.2 คำภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นเมือง
 - 5.6.3 คำภาษาหนังสือพิมพ์
 - 5.6.4 คำเฉพาะ
 - 5.6.5 คำย่อ
 - 5.6.6 คำยืดยาว, รุงรัง
 - 5.7 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำ
 - 5.7.1 คำต้องห้าม
 - 5.7.2 คำที่สร้างการตัดสินใจ
 - 5.7.3 สิ่งที่เกิดขึ้นกับความหมายของคำที่ใช้ในการพูด
6. สรุป

สาระสำคัญ

1. ภาษาที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารของมนุษย์นั้นเข้ามามีบทบาทหรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในด้านสังคม, วัฒนธรรมและการเมือง
2. ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกัน โดยมีมาตรฐานทางความหมายเป็นแบบเดียวกัน
3. ภาษาจะทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง แสดงความรู้สึก และทำหน้าที่แนะนำเพื่อเราใช้ทำให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด
4. เมื่อเวลาเราพูดกับบุคคลอื่นเราต้องมีการเลือกใช้คำเพื่อใช้ภาษาพูดมีความชัดเจนจะต้องใช้คำที่ง่าย เป็นรูปธรรม เจาะจงลงไปถึงวัตถุนั้น ๆ มีการใช้ภาษาที่เหมาะสมถูกต้องชัดเจนไม่มีหลายนัย และไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย
5. ถ้อยคำที่เราใช้อยู่นี้จะช่วยสร้างอารมณ์กับผู้ฟังได้แตกต่างกันไป
6. คำที่ใช้จะมีความหลากหลายดังนั้นผู้พูดจะต้องระมัดระวังคำที่ควรละเว้น เช่น คำหยาบ คำภาษาหนังสือพิมพ์ คำย่อ คำเฉพาะและคำยืดยาวรุงรัง และที่สำคัญ คือไม่ควรใช้คำต้องห้าม พวกคำที่สร้างการตัดสินใจ และคำที่มีความหมายไม่ตรงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาในบทที่ ๘ นี้แล้วจะสามารถ

1. ให้ความหมายและนิยามของภาษาได้
2. เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของภาษา
3. เลือกใช้คำต่าง ๆ ในการพูดเพื่อให้เนื้อหาและความหมายมีความชัดเจน
4. เลือกใช้คำเพื่อสร้างสรรค์อารมณ์ให้กับผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม
5. พัฒนาเลือกใช้คำในการพูดได้อย่างเหมาะสม และละเว้นคำบางประเภทที่ไม่ควรนำมาใช้ในการพูด

บทที่ 6 ภาษาและถ้อยคำในการพูด Language and Words Using in Speech

ความนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ครึ่งหนึ่ง มนุษย์ได้ชื่อว่า เป็นสัตว์ที่รู้จักคิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ แต่เครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นก็คือ “ภาษา” นั่นเอง โดยแท้จริงแล้วภาษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสารกัน และยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมของมนุษย์อีกด้วย สัตว์ทั้งหลายมีการติดต่อสื่อสารกันด้วยเสียงร้อง ซึ่งอาจเป็นเสียงร้องบอกถึงอันตราย เสียงร้องในการหาคู่ แสดงความโกรธ ความกลัว ความดีใจ แต่การแสดงออกด้วยเสียงร้องของสัตว์แตกต่างจากภาษาของมนุษย์ เพราะเสียงของสัตว์ไม่ใช้การพูดออกมาอย่างชัดเจน (Articulation) นั่นคือ เสียงร้องของสัตว์ไม่มีโครงสร้างทางภาษา คือโครงสร้างที่มีสระ พยัญชนะ ที่จะรวมกันเป็น “คำ” ภาษาของมนุษย์มีการใช้คำแทนกันได้ อย่างกว้างขวาง ไม่มีที่สิ้นสุด เช่น เราอาจพูดว่า “รถเล่นไปทางทิศเหนือ” “เขาเดินไปทางทิศเหนือ” หรือ “รถเล่นไปทางทิศใต้” ส่วนภาษาของสัตว์นั้น ถ้าเป็นเสียงนกร้องที่บอกถึงอันตรายก็มีเพียงอย่างเดียว

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้พูดและเป็นระบบสัญลักษณ์ส่วนภาษาเขียนมีความสำคัญรองลงไป ภาษาพูดเกิดก่อนภาษาเขียน แต่ก็ยังมีกลุ่มชนดั้งเดิมหรือคนป่าเถื่อน ที่มีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน ที่ว่าภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ก็คือ มนุษย์กำหนดสัญลักษณ์แทนสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่จะไม่มี ความสัมพันธ์กันระหว่างสัญลักษณ์กับสิ่งที่ถูกแทนด้วยสัญลักษณ์ สัญลักษณ์เป็นเพียงประเภทหนึ่งของเครื่องหมายแสดง (sign) แต่เครื่องหมายแสดงทั้งหมดไม่ใช่เป็นสัญลักษณ์ เราอาจดูได้จากการแสดงออกของท่าทาง เช่น เมื่อถึงรู้สึกหิว มันอาจจะให้รู้ ด้วยการแกล้งทำเป็นกินอาหาร นี่เป็นการใช้ท่าทางแสดง แทนความหิว (representational) แต่เมื่อคนพยักหน้าแสดงการยอมรับ การแสดงนี้ทำไปโดยปราศจากเหตุผล (arbitrary) เพราะฉะนั้นอาการเช่นนี้จึงเป็นเพียงสัญลักษณ์ (symbolic) ส่วนการแสดงอาการและเสียงร้องของสัตว์นั้น ส่วนใหญ่จะไม่ใช่เป็นระบบสัญลักษณ์ หรือแทบไม่มีเลย เช่น นกร้องเพื่อเตือนนกตัวอื่นเมื่อเห็นศัตรูเข้าใกล้ หรือมันอาจจะร้องแม้ว่าไม่มีนกตัวอื่นอยู่ด้วย คุณสมบัติที่ว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ ทำให้ภาษาเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจ เช่น เสียงร้องหรือเสียงลั่นไกปืน จะบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นแต่คำพูดของมนุษย์อาจจะอ้างถึงสิ่งที่เรายังมองไม่เห็น อ้างถึงอดีต อนาคต เรื่องที่สมมุติขึ้น หรือเป็นไปได้

1. บทบาทของภาษา

ภาษาที่เป็นระบบสัญลักษณ์นี้ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนเราและสังคม ซึ่งภาษาเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทบาทของภาษาต่อสังคม ในบรรดามรดกอันล้ำค่าที่มนุษย์ได้สร้างสมไว้ ภาษาก็น่าจะนับรวมอยู่ด้วยกล่าวกันว่าภาษาเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับสังคมมนุษย์ และมีคุณลักษณะพิเศษช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดมา

ภาษาที่ใช้กันอยู่ ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ประกอบขึ้นด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความเป็นจริงมีระเบียบวิธีการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ เป็นที่ยอมรับและใช้สื่อความเข้าใจในสังคมได้ มนุษย์ได้อาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกันหรือแม้ความไม่เข้าใจกัน เป็นศัตรูกัน ก็อาจเนื่องมาจากภาษานี้เองภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ปรัชญาการณ และความเป็นจริงในธรรมชาติ ให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ภาษาได้วิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ เกิดความเจริญงอกงามจนกลายเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่น ภาษาไทย ก็นับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของสังคมไทย เป็นต้น

การใช้ประโยชน์จากภาษามีหลายระดับ นับตั้งแต่ใช้เพื่อทำความเข้าใจในชีวิตประจำวัน ไปจนถึงการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดแนวความคิดที่เป็นความเจริญทางวิชาการกลายเป็นศาสตร์ และการใช้ภาษาเพื่อศิลปะเพื่อสร้างสรรค์จินตนาการและความคิดริเริ่มในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ดำรง ในปัจจุบันความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้ก้าวไกลไปในทุกด้าน จนถึงการเดินทางด้วยยานอวกาศ ไปยังโลกพระจันทร์ มนุษย์สามารถสร้างยานอวกาศขนาดใหญ่ที่สุดสามารถโคจรอยู่ในอวกาศเป็นเวลานานวัน วิวัฒนาการของภาษาก้าวหน้าตามไปด้วย มีภาษาที่ใช้เฉพาะวงการขึ้นมากมาย เช่น ภาษาในวงการธุรกิจ ภาษาทางวิชาการในแต่ละสาขา เป็นต้น ประโยชน์ของภาษาซึ่งนอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในบทความของเกรซอย่างหนึ่ง คือ การใช้ภาษาในทางวรรณกรรม ซึ่งช่วยให้มนุษย์มีโอกาสแสดงความสามารถในทางความคิด นำภาษาร้อยแก้วหรือร้อยกรองสร้างเป็นวรรณกรรม ซึ่งมีประโยชน์ด้านสื่อสารทำความเข้าใจ สร้างความบันเทิงและเป็นมรดกอันล้ำค่าในแต่ละสังคม

ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็ก ๆ ของคนป่า ชาวเขาหรือสังคมใหญ่ระดับประเทศจนถึงระดับโลก ทุกสังคมจะสามารถติดต่อกันได้ก็ด้วยภาษา เพราะภาษาเป็นสื่อแห่งความเข้าใจ ทำให้วิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้า และถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์โลกพัฒนาก้าวหน้ามาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะภาษาเป็นเครื่องช่วย

ภาษาจัดเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ที่แต่ละสังคมคิดขึ้นและยอมรับกันและกันได้พัฒนามาอย่างซับซ้อนโดยมนุษย์ได้ตกลงกันว่าเสียงต่าง ๆ ที่มนุษย์ผลิตขึ้นด้วยปอด ลำคอ ลิ้น ฟัน และริมฝีปากเป็นแบบนั้นแทนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบประสาทเราเรียกว่า ภาษา และภาษานั้นมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาเป็นพาหะอย่างแรกที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสารกันโดยเฉพาะในสังคมชีวิตประจำวันที่ต้องพบปะสังสรรค์กับบุคคลหลายประเภท การเลือกใช้ถ้อยคำในการสนทนาเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมาย หรือการติดต่อสื่อสารกันเป็นลายลักษณ์อักษร ภาษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการร่นระยะเวลาในการทำความเข้าใจระหว่างมนุษย์ถ้าขาดภาษามนุษย์คิดขึ้นใช้แทนสิ่งต่าง ๆ แล้วการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ก็จะเป็นไปได้โดยยาก นอกจากนี้ ภาษายังเป็นเครื่องสะท้อน

สังคมหรือชี้ให้เห็นบุคลิกภาพของบุคคลและวัฒนธรรมของสังคม ของบุคคลเหล่านั้นออกมาให้ปรากฏแก่โลกด้วย ดังคำพังเพยที่ว่า “สำเนียงส่อภาษา กริยาส่อสกุล” และในทางกลับกันภาษาก็ยังเป็นเครื่องกำหนดรูปแบบของบุคลิกและวัฒนธรรมนั้นเช่น ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีรูปแบบเฉพาะทำให้เรารู้ว่าคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนที่แสดงให้เห็นต่อไปว่า คนไทยเป็นคนใจเย็น รักสงบรักสวยรักงาม เป็นต้น

1.2 ภาษากับวัฒนธรรม ในทางอื่นภาษายังเป็นเครื่องถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้ต่อเนื่องกันอย่างไม่หยุดยั้ง ถ้าขาดภาษาแล้ววิทยาการต่าง ๆ ที่มีนักคิดนักประดิษฐ์ต่าง ๆ ได้ประดิษฐ์คิดค้นไว้ก็จะไม่สามารถเผยแพร่หรือถ่ายทอดไปสู่สังคมอื่น ๆ ได้หรือจะถ่ายทอดไปได้ก็อย่างลำบากวิทยาการต่าง ๆ เหล่านั้นก็จะไม่เจริญ หรือได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น ไอแซค นิวตัน นักวิทยาศาสตร์ผู้ประสบความสำเร็จในการคิดประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ ถ้าหากว่าความคิดนี้ไม่ได้ถ่ายทอดมาเป็นภาษาแล้ว เครื่องจักรไอน้ำก็ยังคงไม่ได้พัฒนามาเป็นเครื่องจักรที่ทันสมัยและกิจการอุตสาหกรรมที่สำคัญๆ ของโลกก็คงไม่ได้พัฒนาตามมาเป็นแน่ หรือแม้แต่มรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีภาษาเป็นสื่อแล้วเราอาจจะไม่ได้ศึกษางานด้านวรรณกรรมอันเป็นมรดกของสังคมที่สืบต่อกันมาจากอดีต วรรณกรรมนับว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของคน และเป็นสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึกที่ให้ผลต่ออารมณ์ ให้คติธรรมรวมทั้งเป็นการชี้ให้เห็นสภาพสังคมในยุคนั้นๆ เหมือนการจดบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นระหว่างวิทยาศาสตร์และวรรณกรรม ได้รับการถ่ายทอดมาด้วยภาษาที่เท่าเทียมกัน แต่ต่างกันตรงที่ว่าวรรณกรรมเป็นการแสดงทางอารมณ์ ความรู้สึกออกมาเป็นภาษา ส่วนวิทยาศาสตร์แสดงออกในรูปของการรายงานข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้

ความรู้สึกนึกคิดของคนเรา ได้วิวัฒนาการขึ้นมาโดยอาศัยสัญลักษณ์ของการสื่อสารไม่ว่าจะโดยท่าทาง น้ำเสียง คำพูด รหัส หรือภาษาเขียน เพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารกับคนทั้งภายในครอบครัวกับคนอื่น ๆ ภาษานั้นเป็นกิจวัตรประจำวันของเราอย่างมาก เช่น การเรียนรู้ภาษาเมื่อเกิดมาแล้ว ปกติถ้าพ่อแม่เป็นคนไทย พูดภาษาไทย ลูกก็จะพูดภาษาไทย พ่อแม่พูดภาษาอะไรลูกก็จะพูดภาษานั้น จะเป็นภาษาเดียวหรือหลายภาษาย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในระยะแรกซึ่งเป็นวิธีการ ‘เลียนแบบ’ จากบุคคลที่ใกล้ชิดก่อน คือ จากพ่อ แม่ พี่ น้อง คนเลี้ยงดู และบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว

การใช้ภาษาให้ดินนั้นที่สำคัญจะต้องใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ซึ่งเป็นเรื่องสลับซับซ้อนมาก เพราะภาษาจะรวมไปหมดตั้งแต่การพูด การฟัง เวลาและสถานที่ที่ใช้ภาษานั้น คือ รวมทั้งกาลเทศะคน โอกาส ทั้งนี้เพราะเราใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกันระหว่างคนในสังคมซึ่งอาจจะเป็นสังคมเดียวกันหรือต่างสังคมกันก็ได้ สถานะพิเศษของคนที่สื่อสารกันก็อาจเท่ากันหรือ ต่างกันได้ การเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมในแต่ละกรณีจึงไม่ใช่ของง่าย

ภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมที่คนเราได้สร้างขึ้นและสามารถดัดแปลงแก้ไข นำไปใช้กับสภาพแวดล้อมของเขา นอกจากนั้นคนเราต้องใช้ภาษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเป็น

สื่อที่ใช้ในการสื่อสารกันระหว่างคนในกลุ่มสังคมเดียวกัน เช่น ประเทศไทย มีภาษาท้องถิ่นหลายภาษา คือ ภาคเหนือมีภาษาในแต่ละถิ่นแตกต่างกันออกไปทางเสียง ภาคใต้ก็พูดต่างๆ กันในแต่ละท้องที่ แต่เขาก็ฟังกันรู้เรื่องและเข้าใจว่าคนพูดเป็นคนจังหวัดใด เป็นต้น ส่วนทางภาคอีสานนั้นก็พูดภาษาท้องถิ่นเช่นกัน เมื่อวัฒนธรรมทางการพูดของเราต่างกันภาษากลางจึงเกิดขึ้นโดยเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งของภาษาที่ใช้ในประเทศดังที่เราเลือกเอาภาษาจากภาคกลางมาเป็นภาษากลางของชาติ ก็เพื่อที่จะได้สะดวกในการสื่อสารติดต่อสื่อสารความหมาย ทั้งภาษาพูดกับภาษาเขียนกับคนภายในประเทศเดียวกัน

เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางการสื่อสารคมนาคม คนเราขยายการติดต่อกันกว้างขวางขึ้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงเพิ่มขึ้น ในการศึกษาภาษาต่างประเทศของกันและกัน จึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปด้วยจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละภาษาที่เรียนนั้นให้เข้าใจ เช่น ภาษาไทยเรากล่าวการเคารพผู้มีอาวุโสเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง การใช้ภาษากับผู้มีอาวุโสกว่าจะต้องระมัดระวังว่าการใช้ภาษากับผู้มีอาวุโสกว่าเป็นต้น คำศัพท์ในภาษาของสังคมไม่เพียงพอในการแสดงความคิด หรือถ่ายทอดเหตุการณ์ใหม่ๆ ก็จำเป็นต้องยืมภาษาจากเจ้าของวัฒนธรรมใหม่ๆ นั้นมาใช้ ในทุกสังคมจึงมีคำศัพท์เพียงพอสำหรับอธิบายสิ่งที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของตนให้เข้าใจกันได้

ภาษาจึงเป็นสื่อความหมาย ความเข้าใจที่สำคัญที่ก่อให้เกิดอารมณ์ ความเชื่อและความคิดอ่าน ที่แสดงค่านิยม ทศนคติ เช่น ทศนคติต่อการเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นคนที่รู้มากภาษาจะสามารถติดต่อสื่อสารกับคนทั่วโลกได้ง่ายและเข้าใจกันยิ่งขึ้น อันเป็นการลดข้อขัดแย้งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ทำให้สังคมมีการเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงนับว่าภาษาเป็นสื่อในการช่วยให้อสังคมนั้นตั้งอยู่ในกฎเกณฑ์ที่จะเสริมสร้างสันติสุขขึ้นได้

1.3 ภาษากับการเมือง ในทางการเมือง ภาษาก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การจะให้ประชาชนเข้าใจถึงนโยบายในการบริหารประเทศก็ต้องอาศัยภาษา สื่อความเข้าใจระหว่างประชาชนกับรัฐบาลที่มาจากภาษา โดยการกระจายไปจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายไม่คลุมเครือ จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ตื่นอกจากสื่อสารมวลชน จะช่วยกระจายข่าวสาร หรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลแล้วสื่อมวลชนยังเชื่อมโยงไปถึงด้านธุรกิจด้วยคือในรูปของการโฆษณา การโฆษณาสินค้าและบริการต่าง ๆ การคิดถ้อยคำที่จะใช้ในการโฆษณาสินค้าหรือบริการแต่ละชนิดก็เพียงเพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านสะดุดและหันมาสนใจสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ภาษาที่นำมาใช้จึงไม่คำนึงถึงความหมาย ความเหมาะสม หรือความถูกต้อง เพียงแต่ต้องการให้สะดุดหรือให้เกิดความสนใจเท่านั้น บางครั้งภาษาที่ใช้ในการโฆษณาจึงกลายเป็นภาษาวิบัติ ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังจดจำมาใช้อย่างผิด ๆ เพราะคิดว่าภาษาที่ผ่านมาจากสื่อมวลชนนั้นจะต้องถูกต้องเสมอ นอกจากนี้ ภาษายังเข้าไปมีบทบาทในด้านบันเทิง บทเพลง บทประพันธ์ และดนตรีอันเกิดจากนักประพันธ์ที่ถ่ายทอดจินตนาการและอารมณ์ออกมาเป็นภาษา ก็เป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดและทำให้สังคมของมนุษย์ไม่หยาบกระด้างจนเกินไป

ฉะนั้น เห็นจะกล่าวได้ว่าภาษาเป็นเครื่องช่วยเสริมสร้างโลกให้มีความสมบูรณ์ใน
วิทยาการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเพื่อการสื่อสารกันการจดบันทึกการรายงานข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์
การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกอันละเอียดอ่อนทำให้สังคมนี้ก้าวอยู่ยิ่งขึ้นหรือในทางการปกครอง
และการธุรกิจภาษาทำให้วิทยาการต่าง ๆ เจริญงอกงามและได้ถ่ายทอดไปสู่มนุษยรุ่นหลัง ๆ ได้
รับรู้และพัฒนาตนเองจากความรู้ที่ได้รับจากภาษาที่ได้ถ่ายทอดมาตามลำดับ ภาษาจึงมีความ
สำคัญทั้งในทางสร้างสรรค์และกำหนดระเบียบของสังคม

ภาษาที่มนุษย์ใช้อยู่ทุกวันนี้จึงเป็นผลงานที่สังคมร่วมกันสร้างขึ้น เป็นระบบของการ
เรียบเรียงถ้อยคำ เป็นศาสตร์ที่ต้องรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อความเข้าใจและเป็นศิลปะที่มีไว้
เพื่อการจรรโลงใจ เช่นกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักศึกษาระบุว่าภาษาที่ใช้อยู่เข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทในชีวิตประจำวันใน
ด้านใดบ้าง

2. ความหมายของ “ภาษา”

คำว่า ภาษา นั้นได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ต่าง ๆ กัน เช่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามว่า “ภาษา (น.) เสียง หรือกิริยาอาการ ซึ่งทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ คำพูดถ้อยคำที่ใช้พูดกัน” (1)

ศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน ได้ให้คำนิยามว่า “ภาษากล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือ
วิธีทำความเข้าใจระหว่างคนกับคน วิธีทำความเข้าใจกัน ย่อมทำได้หลายวิธีสุดแล้วแต่จะ
สามารถทำให้เข้าใจกันได้” (2)

อีกตอนหนึ่ง ได้ให้คำนิยามว่า “ภาษาตามความหมายในนิรุกติศาสตร์ คือ วิธีที่มนุษย์
แสดงความเข้าใจให้ผู้ที่ต้องการให้รู้ได้รู้ จะเป็นเพราะต้องการบอกความในใจที่นึกไว้หรือเพื่อ
ระบายความในใจที่อัดอั้นอยู่ให้ปรากฏออกมาภายนอก โดยใช้เสียงพูดที่มีความหมาย ตามที่ได้
ตกลงรับรู้กัน ซึ่งมีผู้ได้ยินรับรู้และเข้าใจ”(3)

นายก้าชัย ทองหล่อ ให้คำนิยามไว้ว่า “ภาษาแปลตามรูปศัพท์ว่าคำพูดหรือถ้อยคำ
แปลเอาความว่า เครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ให้สามารถกำหนดรู้ความประสงค์ของกัน

(1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2510), หน้า 686-687

(2) พระยาอนุমানราชชน, นิรุกติศาสตร์ (ภาค 1) (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2513), หน้า 22

(3) เรื่องเดียวกัน หน้า 23

และกันได้ โดยมีระเบียบคำหรือจังหวะเสียงเป็นเครื่องกำหนด”(4)

ฮายากาวา กล่าวถึงภาษาในหนังสือ *Language of Action* บทที่ 2 เรื่องสัญลักษณ์ว่า “เสียงต่าง ๆ ที่เราสร้างขึ้นจากปอด ลำคอ ลิ้น ฟัน และริมฝีปากอย่างเป็นระบบนั้นแทนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบประสาท เราเรียกระบบนี้ว่า ภาษา”

หนังสือภาษาศาสตร์ของโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้คำนิยาม “ภาษา” หมายถึงเสียงพูดที่มีระเบียบและมีความหมาย ซึ่งมนุษย์ใช้ในการสื่อความหมาย คิด ความรู้สึก และในการที่จะให้ผู้ที่เราพูดด้วยทำสิ่งที่เราต้องการ และแทนสิ่งที่เราพูดถึง” (5)

ปรีชา ช่างขวัญยืน ให้คำนิยามว่า “ภาษาคือระบบสัญญาณที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือส่งความคิดถึงกันและกัน”(6)

พจนานุกรม Webster's New Twentieth Century ให้คำนิยามคำว่า ภาษาว่า

“1. (เอ) การแสดงออกของการติดต่อทางความคิด และความรู้สึกโดยสื่อของเสียงที่เปล่งออกมาและการประกอบของเสียงเช่นนั้น ต่อสิ่งซึ่งมีความหมายให้มีคุณสมบัติ ได้แก่คำพูดของมนุษย์

(บี) ความสามารถในการแสดงออกของการติดต่อทางสื่อ

(ซี) เสียงที่เปล่งออกที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรแทนเสียง

2. สื่ออย่างใดอย่างหนึ่งของการแสดงการติดต่อ เช่น ท่าทาง สัญลักษณ์ เสียงของสัตว์ เป็นต้น

3. เสียงที่เปล่งออกทั้งหมด คำพูด และวิธีรวมให้เหมือนกันทางชาติ หรือกลุ่มอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ

4. (เอ) รูปเฉพาะของท่าทางในการเลือกและการรวมคุณลักษณะทางคำพูดของบุคคลกลุ่ม เป็นต้น รูป สไตล์ หรือชนิดของการแสดงคำพูด เช่น ภาษาของกวี

(บี) คำพูดเฉพาะและส่วนที่ตัดมาของอาชีพ กลุ่ม เป็นต้น เช่น ภาษาของทหาร

5. การศึกษาภาษาในความหมายทั่ว ๆ ไปหรือภาษาเฉพาะบางภาษา เช่นการออกเสียง”

(Webster's New Twentieth Century Dictionary, Unabridged Second Edition, p. 1019)

Kenneth E. Anderson กล่าวว่า ‘ภาษาเป็นนามธรรมที่เป็นระบบที่ไม่มีแบบแผนแต่มีความสัมพันธ์กันในระบบสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการติดต่อกันของกลุ่มคนในสังคม’ (7)

2.1 กำเนิดของภาษา

ความแตกต่างระหว่างภาษากับความเป็นจริง ภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร ยังไม่มีความเห็น

(4) กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (พระนคร : รวมสาส์น, 2515) หน้า 1

(5) โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ภาษาศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514) หน้า 85

(6) ปรีชา ช่างขวัญยืน, พื้นฐานของการใช้ภาษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517) หน้า 3

(7) Kenneth E. Anderson., Introduction to Communication Theory and Ractice. (Menlo Park, California, 1972) . p.129.

เป็นที่แน่ชัด เพราะยังไม่มีหลักฐานพอที่จะตอบปัญหาข้อนี้ได้ นักนิรุกติศาสตร์บางพวกมีแนวความคิดว่า ภาษาเริ่มแรกของมนุษย์ก็คือภาษาใบ้หรืออวัจนภาษา (Non-Verbal Language) ซึ่งเป็นภาษาที่ติดตัวแต่ละบุคคลมาตั้งแต่เกิดหรืออาจจะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์อย่างหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาธรรมชาติภาษาใบ้เป็นการส่งเสียงออกมาอย่างไม่มีระเบียบเพื่อแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์พร้อม ๆ ไปด้วยกับการทำท่าทางประกอบ ภาษาใบ้นั้นไม่สะดวกในการใช้เป็นที่สื่อในการสร้างความเข้าใจง่าย บางครั้งอาจจะทำให้เข้าใจผิดหรือเข้าใจถูกต้องได้ด้วย ต่อมาจึงเกิดมีภาษาพูดขึ้น ซึ่งเกิดมาจาก

2.1.1 การเลียนเสียงธรรมชาติ หรือสัตว์ เรียกว่าเป็นภาษาเลียนเสียง (Onomatopocia Language) ซึ่งทำได้ยากเพราะเป็นเสียงควบสลับซับซ้อน ทำให้การเลียนเสียงแตกต่างกันไป เช่น เสียงไก่ “ก๊วก ๆ ๆ” ภาษาอังกฤษคือ “chick chick chick” หรือห่างจากเสียงที่เป็นจริงมากมาย เช่น “โครกธาร” คำว่า “โครก” หมายถึงเสียงน้ำไหลแรง ๆ ซึ่งผิดไปจากเสียงน้ำไหลจริง ๆ มาก ฯลฯ คำพวกนี้เราเรียกว่าเป็นเสียงสะท้อน ชั้นที่ 2 (Secondary Echoism)

2.1.2 เกิดจากคำอุทาน (Interjectional Language) เช่น เฮฮา, อู๊ย ฯลฯ

2.1.3 เกิดจากคำพูดเด็กเล็ก ๆ หรือทารก (Nursery Language) เช่น “หม่า” ที่เด็กออกเสียงนี้หมายถึงกิน จึงกลายเป็นภาษาต่าง ๆ ซึ่งในภาษามลายู หมายถึงนม, น้ำ, มูมมาม ในภาษาสวีดิช แปลว่า กินจุกกินจิก

2.1.4 เกิดจากการเปล่งเสียงเป็นจังหวะ ออกแรงทำงานร่วมกัน เช่น เฮโล สารพะพา ฯลฯ

2.1.5 เกิดจากการคิดคำขึ้น และกำหนดความหมายโดยตกลงกันให้เป็นที่เข้าใจกันในหมู่คณะ

ต่อมาภาษาก็มีวิวัฒนาการและกำหนดคำใหม่ ๆ ขึ้นในภาษา แล้วแต่จะตกลงกันจนเกิดเป็นภาษาในปัจจุบัน⁽⁸⁾

2.2 ลักษณะทั่วไปของภาษา

2.2.1 ภาษาเป็นกลุ่ม (Set) ของเสียง

2.2.2 ภาษามีลักษณะทำนายล่วงหน้าไม่ได้ ให้เหตุผลไม่ได้

2.2.3 ภาษามีระบบและกฎเกณฑ์

2.2.4 ภาษามีความหมาย (โดยที่ไม่ต้องมีสิ่งเร้าอยู่เฉพาะหน้า)

2.2.5 ภาษาแต่ละภาษาย่อมมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

2.2.6 ภาษามีลักษณะเป็นสากล (Universal)

2.2.7 ภาษาเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม

(8) ศจ. พระยาอนุমানราชชน อ.ก. (กิตติมศักดิ์), นิรุกติศาสตร์ ภาค 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม), 2499.

2.2.8 ภาษาที่มีจำนวนประโยคไม่รู้จัก อันเกิดจากการสร้างประโยชน์ (Generate) จากจำนวนคำที่มีจำกัด

2.2.9 ภาษาที่มีลักษณะที่ว่า คำหนึ่งใช้แทนที่ (Substitute) คำอื่นที่เป็นพวกเดียวกัน เพื่อให้เกิดความหมายต่าง ๆ กันได้ (๑)

2.3 หน้าที่ของภาษา

ปรีชา ช่างขวัญเย็น ได้กล่าวถึงหน้าที่ของภาษาว่ามีหน้าที่ รวม 3 อย่าง คือ

2.3.1 ทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง กล่าวคือทำหน้าที่บอกหรือยืนยันว่าอะไรเป็นอะไร สิ่งที่ยืนยันนั้นอาจเป็นจริงหรือเท็จก็ได้ เช่น กบออกหากินในฤดูร้อน นายแดงขยันทำงาน ชาวเป็นต้นไม้ยืนต้น ชาวนาไทยทำนาปีละ 2 ครั้ง ภาษาที่ทำหน้าที่เช่นนี้ กำเนิดถึงเนื้อหาและคำพูดไม่คำนึงถึงความรู้สึกเป็นภาษาที่ใช้ในการอ้างเหตุผล อธิบายและให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2.3.2 ทำหน้าที่แสดงความรู้สึก เราจะเห็นได้ว่าภาษาที่ใช้ในคำประพันธ์หรือภาษาโฆษณาอันเป็นภาษาประเภทเร้าอารมณ์นั้นมิได้มีจุดมุ่งหมายจะให้ข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ หากแต่มีจุดมุ่งหมายในทางเร้าอารมณ์ ผู้อ่าน ผู้ฟังให้เห็นคล้อยตามและเกิดอารมณ์เดียวกับผู้พูด หรือผู้เขียน หรือเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดูตัวอย่างคำประพันธ์ต่อไปนี้

000 ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง	มีคันไผ่ผูกสายไว้ปลายเสา
โอบาปกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา	ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้านหน้าอาย
ทำบุญบวชตรวจน้ำขอสำเร็จ	พระสรรเพชญ์โพธิญาณประมาณหมาย
ถึงสุราพารอดไม่วอดวาย	ไม่ไกลตายแกล้งเป็นก็เกินไป
ไม่เมาเหล้าแต่เรายังเมารัก	สุดจะหักห้ามจิตคิดไฉน
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป	แต่เมาใจนี้ประจำทุกคำคืน

(นิราศภูเขาทอง ของสุนทรภู่)

ในตัวอย่างนี้สุนทรภู่ไม่ได้ตั้งใจพูดเรื่องโรงเหล้า หรือเมาเหล้าเป็นแน่ และไม่ได้ต้องการให้เป็นเรื่องของการอ้างเหตุผลถูกผิดแต่อย่างใดเมื่ออ่านแล้วเราก็ไม่ได้คิดว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ ถูกหรือผิดแต่ประการใด เป็นแต่เพียงรู้สึกที่สุนทรภู่มีความรู้สึกต่อเหล้าและความรักเช่นนี้ เมื่ออ่านแล้วเราเห็นคล้อยตามก็เพราะเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกตามสุนทรภู่ไป ไม่ได้คล้อยตามเพราะการอ้างเหตุผลแต่อย่างใด

3.2.3 ทำหน้าที่แนะ ภาษาทำหน้าที่เช่นนี้เมื่อเราใช้ทำให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ตัวอย่างที่เห็นได้ คือคำสั่งและคำขอร้อง

(๑) อุดม วัชรอมลิกขิตติ์ ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (พระนคร : กุสุสภา, 2513), หน้า 6-7

ภาษาทำหน้าที่เช่นนี้มีได้เป็นการบอกข้อเท็จจริงแต่อย่างใด เช่น เราขอร้องเพื่อนให้เปิดไฟฟ้า หรือปิดหน้าต่างให้เรามีได้ต้องการข้อเท็จจริงอะไร จึงไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุผลว่าเพราะอย่างนั้นอย่างนี้⁽¹⁰⁾

2.4 ความแตกต่างระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียน

ขั้นแรกของการเลือกใช้ภาษาในการพูดต่อที่ชุมชน ก็คือผู้พูดจะต้องตระหนักว่าภาษาเขียนที่เหมาะสมนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นภาษาพูดที่เหมาะสมเสมอไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าการอ่านและการได้ยินได้ฟังนั้นแตกต่างกัน คนที่อ่านหนังสือสามารถหยุดหรือจับจังหวะของการอ่านเองได้นอกจากนี้ ยังสามารถทบทวนในสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจได้อีก แต่สำหรับผู้ฟังแล้วจะต้องคอยติดตามผู้พูดให้ทันตลอดเวลา ถ้าผู้ฟังพลาดการพูดตอนใดไปก็จะทำให้ไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในการพูดจะต้องซ้ำแจ้งเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้ในทันที

ในการสนทนา คนส่วนใหญ่มักจะพูดให้คู่สนทนาเข้าใจได้ชัดเจนในทันทีที่ภาษาพูดจะเป็นที่เข้าใจกันได้ ผู้พูดจะต้องกำหนดสำเนียง ที่เปล่งออกมาให้ชัดเจน มีจังหวะความหนักเบา อ่อนโยน หรือแข็งกร้าว และบางทีอาจจะต้องใช้ภาษาท่าทางประกอบด้วย เพื่อแสดงอาการความรู้สึกภายในของผู้พูดให้ใกล้เคียงกับความหมายของผู้พูด

ลักษณะที่แตกต่างระหว่างภาษาพูดและภาษาเขียนมีดังนี้คือ

2.4.1 ภาษาพูดมักจะใช้ประโยคสั้น ๆ และใช้คำน้อยกว่าภาษาเขียน

2.4.2 ภาษาพูดมักจะมีลักษณะค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม

2.4.3 ภาษาพูดมักเฉพาะเจาะจง

2.4.4 ภาษาพูดใช้คำฟุ่มเฟือยมากกว่าภาษาเขียน ซึ่งปกติภาษาเขียนมักจะหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำ ๆ อย่างจำเจ โดยเฉพาะประโยคที่อยู่ใกล้ ๆ กัน

2.4.5 ภาษาพูดมีความถูกต้อง แม่นยำ น้อยกว่าภาษาเขียน โดยเฉพาะในเรื่องของตัวเลขที่ภาษาพูดมักจะใช้การประมาณการ มิฉะนั้นผู้ฟังจะตามไม่ทันหากใช้ตัวเลขมาก ๆ แต่ภาษาเขียนสามารถระบุได้ชัดเจนมากกว่า

2.4.6 ภาษาพูดอ้างอิงถึงตัวผู้พูดได้มากกว่าภาษาเขียน เช่น “ผมคิดว่า” “ดิฉันเองก็เคยประสบมาก่อน” เป็นต้น นอกจากนี้การอ้างอิงถึงตัวผู้พูดเองนั้นยังมีเรื่องของการใช้คำที่แสดงความรู้สึกส่วนตัวของผู้พูดด้วย เช่น

“ตามความเห็นของผมนั้น...” “ผมเข้าใจว่า...” ฯลฯ

2.4.7 ภาษาพูดสามารถใช้คำอุทานได้มากกว่าภาษาเขียน

2.4.8 ภาษาพูดใช้ความระมัดระวัง ในเรื่องความถูกต้องของหลักการใช้ภาษาน้อยกว่าภาษาเขียน

2.4.9 ความสลับซับซ้อนในการใช้ภาษาของภาษาพูดมีน้อยกว่าภาษาเขียน

(10) ปรีชา ช่างขวัญอิน, พื้นฐานของการใช้ภาษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517) หน้า 5

2.4.10 ภาษาพูดสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่าทั้งความรู้สึก และการสร้างบรรยากาศ โดยการใช้ภาษาท่าทางประกอบ ซึ่งภาษาเขียนต้องใช้คำมากมายพรรณนา

กิจกรรมการเรียนรู้ 2

1. ให้นักศึกษานิยามคำว่าภาษา
2. ให้นักศึกษาระบุถึงหน้าที่ 3 ประการของภาษา
3. ให้นักศึกษาระบุถึงความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียนมา 5 ข้อ

3. การทำให้ภาษาพูดมีความชัดเจน

ผู้ฟังมักจะเสียเปรียบผู้อ่านเสมอ ในเรื่องของการจับใจความเนื้อหาของภาษาพูดหรือการเขียน ถ้าผู้ฟังตามผู้พูดพูดตอนใดไม่ทันจะทำให้ผู้ฟังหลงความหมาย หรือหลงข้อเท็จจริงได้ นักพูดที่ยิ่งใหญ่มักจะพูดโดยใช้คำที่มีความชัดเจนอยู่ในตัว ดังนั้นภาษาที่พูดจะใช้ในการพูดควรจะเป็นภาษาที่ง่าย ๆ กะทัดรัด ชัดเจนพอที่ผู้ฟังจะเข้าใจได้ ดังนี้

3.1 ใช้คำง่าย ๆ และสั้น ภาษาที่พูดควรสั้นและง่าย ๆ การใช้ภาษาหรือประโยคที่ยืดยาว จะทำให้ผู้ฟังตามไม่ทันและทำให้ผู้ฟังไม่ค่อยสนใจ นอกจากนี้ในภาษาพูดจะต้องใช้คำง่าย ๆ คำง่าย ๆ นี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคำที่สั้น แต่ส่วนใหญ่แล้วจะสั้น ถ้าเป็นการพูดกับกลุ่มเพื่อน หรือผู้ฟังที่อยู่ในระดับเดียวกันไม่ว่าจะเป็นอายุ หรือการศึกษา การเลือกใช้ของภาษาจะง่ายแต่ถ้าเป็นการพูดกับคนที่ระดับต่ำกว่าผู้พูดจะต้องปรับภาษาให้เหมาะสม ทั้งนี้ผู้พูดจะต้องคอยสังเกตปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้ฟังว่าผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่พูดอยู่หรือไม่ถ้าเป็นการพูดกับกลุ่มผู้ฟัง ที่มีความแตกต่างกับผู้พูด ในทางศาสนา หรือวัฒนธรรม ผู้พูดควรจะใช้ภาษาที่เกี่ยวกับศาสนาหรือวัฒนธรรมนั้น

3.2 ใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม ภาษาที่ใช้ในการพูดในที่ชุมชนไม่เพียงแต่จะต้องง่าย แต่จะต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม คำหรือวลีเป็นรูปธรรมนี้ เป็นคำที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจน เช่นคำว่า ‘เด็กผู้หญิง’ เป็นลักษณะรูปแบบคือเป็นคำที่ใช้แทนบางสิ่งบางอย่างแน่นอนลงไป แต่คำว่า ‘สวย’ นั้น เป็นนามธรรมซึ่งตรงข้ามกับรูปธรรม ซึ่งเราไม่สามารถเห็นจับสัมผัสดมกลิ่นหรือลิ้มรสได้เลย เช่น

“วนิดาคูท่าทางสับสน” เป็นนามธรรม

“วนิดากำลังสั้นแต่ว่า ขบขากกรไกรแน่น” เป็นรูปธรรม

3.3 การใช้คำเฉพาะเจาะจง (Use Specific words) ผู้พูดจำเป็นจะต้องใช้คำที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งคำเฉพาะเจาะจงนี้เราหมายถึง “การระบุ” ระดับของวัตถุ เช่น “แมว” เป็นคำเฉพาะเจาะจงมากกว่าคำว่า “สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม” หรือ “คนไทยแท้” เจาะจงมากกว่า คนไทย ซึ่งไทยทั่ว ๆ

ไปหมายถึงคนสัญชาติไทย แต่ถ้ากล่าวลอย ๆ เช่นนี้ จะให้ความหมายรวมไปหมด ทั้งคนเชื้อสายจีนในไทยชาวซีกส์ในไทย ฯลฯ ดังนั้นเวลาเราพูดกับผู้ฟังถ้ามีเวลาเตรียมการผู้พูดจะต้องเตรียมหาคำเฉพาะเจาะจงมาใช้ในการพูด

3.4 ย้ำแนวคิดหลัก Restate Main Ideas การย้ำแนวความคิดหลักในการพูดเป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ฟังไม่หลงประเด็น ในการเขียนนั้นผู้เขียนไม่จำเป็นต้องย้ำแนวคิดหลักเพราะว่าผู้อ่านสามารถกลับมาอ่านซ้ำบททวนใหม่ได้ในขณะที่ผู้ฟังไม่สามารถกระทำได้

3.5 ขจัดคำฟุ่มเฟือย Remove Unnecessary ถ้าพูดถึงเรื่องของเศรษฐกิจ คำว่าฟุ่มเฟือยก็คือ การเสียเงินไปโดยไม่จำเป็นประหยัด ก็หมายถึงการไม่สูญเสียเงินทองไปเปล่า ๆ ในทางการพูดก็เช่นเดียวกันการประหยัดการใช้คำก็คือการที่ผู้พูดไม่ใช้คำฟุ่มเฟือยใช้แต่คำที่จำเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยประหยัดการใช้คำก็คือ ตัดคำที่ไม่จำเป็นในแต่ละประโยคออกไป ตัวอย่างเช่น

คำฟุ่มเฟือย “ต่อกรณีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณน้ำท่วม เราจำเป็นต้องมุ่งใช้ความพยายามเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น”

การประหยัดคำ “เราต้องพยายามช่วยเหลือคนในพื้นที่ที่น้ำท่วม”

คำฟุ่มเฟือย “ในช่วงที่อากาศมีแดดจัดนั้น ซึ่งเป็นเวลาถึงหนึ่งสัปดาห์”

การประหยัดคำ “ในช่วงที่มีแดดจัด 1 สัปดาห์”

3.6 ถูกต้องชัดเจน (Acuracy) คือการเลือกใช้คำที่ถ่ายทอดความคิดเห็น เช่น ‘การทำตามกฎจราจรเป็นสิ่งที่ดี’ คำว่า “ดี” หมายความว่าอย่างไร ดังนั้น เราจะต้องใช้ความระมัดระวังและรอบคอบเพราะคำบางคำ มีความหมายได้หลายนัย เช่น คำว่า “เถียง” บางคนให้ความหมายว่าต่อต้านหรือเห็นขัดแย้งหรือไม่เห็นด้วย แต่บางคนให้ความหมายในเชิงก้าวร้าว ดังนั้น เราจะต้องเลือกใช้คำที่ถ่ายทอดความคิดเห็นของเราได้อย่างถูกต้องชัดเจน

3.7 ใช้ภาษาให้เหมาะสม (Appropriate) คือ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ ระดับความรู้และทัศนคติของผู้ฟัง ไม่ให้เกิดการแปลความผิด หรือทำให้ผู้ฟังไม่พอใจถ้าใช้คำได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ผู้ฟังเกิดความไว้วางใจในตัวผู้พูด

กิจกรรมการเรียนรู้ 3

ให้นักศึกษาระบุ ว่าลักษณะของคำเช่นไรที่ทำให้ภาษาพูดมีความชัดเจน

4. ภาษาช่วยสร้างอารมณ์

ในเรื่องของการใช้ภาษาหรือการใช้คำนั้นมีทั้งให้ข้อเท็จจริงให้ความรู้และยังช่วยสร้างอารมณ์ด้วย ภาษามีบทบาทสำคัญในลักษณะของการช่วยสร้าง อารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.1 **ใช้คำสะกดจิตหรืออารมณ์ของผู้ฟัง** (Verbal Hypnotism) การใช้คำพูดที่ออกมาด้วยน้ำเสียงที่แจ่มใส คำพูดยาว ๆ จะช่วยสร้างอารมณ์เพราะขณะที่ผู้ฟังกำลังฟังอยู่นั้นจะมีจิตใจจ่อในสิ่งพูด แต่ก็ไม่สนใจที่จะโต้แย้งเช่น ขณะฟัง หรืออ่านคำสอน คำปราศรัยทางการเมือง เรื่องความที่เขียนได้ดี ๆ ก่อให้เกิดความประทับใจ ผู้ฟังจะไม่วิพากษ์วิจารณ์ แต่จะปล่อยอารมณ์ให้ต้องลอยตาม เหมือนกับการที่หมองูเป่าปี่สะกดงู

4.2 **คำที่ช่วยสร้างอารมณ์** (More Affective Elements) เป็นเรื่องของการพูดซ้ำ เช่น ชื่อเรื่อง คำขวัญที่ดึงดูดใจ อย่างเช่น “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” เป็นการกล่าวซ้ำถึง 3 ครั้ง

คำพูดที่มีโดยตรงกับผู้ฟัง เช่น “อย่างเดินลัดสนาม” หมายถึงตัวผู้ฟัง

คำที่เน้นกับประพันธ์ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเกี่ยวพันกับนักประพันธ์ เช่น “เราจะพิจารณาเรื่องนี้ต่อไป” และ “ภาระของเราอยู่ข้างหน้า” คำว่า “เรา” นี้ทำให้ผู้ฟังกับผู้พูดเป็นพวกเดียวกัน

4.3 **คำอุปมาอุปไมย** (Metaphor and Simile) คำพวกนี้ถ้าตีความตามอักษรแล้วไม่มีความหมาย แต่ก่อให้เกิดอารมณ์ เช่น “มีเงินเป็นพ่อน” “คิ้วโค้งเหมือนคันศร” “แก้มแดงเหมือนลูกตำลึง” “ชวานาเป็นกระดูกสันหลังของชาติ”

4.4 **คำพูดที่ทำให้เห็นภาพพจน์** (Allusion) เป็นการถ่ายทอดอุปมาออกมาให้เห็นเป็นภาพ เป็นเรื่องของจิตใจอาจจะบรรยายถึงสถานที่ต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบให้คนเห็นชัดเจนเช่น คนบางคนไม่เคยเสียประวัติศาสตร์ยุโรปมาก่อน เมื่อมีการพูดถึงสงครามในยุโรป ผู้ฟังก็จะนึกภาพไม่ออก ดังนั้น การเห็นภาพพจน์ต้องกันจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ วัฒนธรรมและคนในกลุ่มนั้น ว่าเป็นคนอย่างไร

4.5 **คำประชด, คำที่ทำให้เกิดความสงสาร** (Iron and Pathos) และ**คำขำขัน** (Irony pathos and Humor) เป็นคำสัมพันธ์กับคำอุปมาอุปไมย ที่ทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งหรือมีส่วนมาเราให้แสดงออกมาเช่นคำว่า “หัวหน้าพรรคปลาไหล” เป็นคำหนึ่ง ประมาณ อติเรกสารเป็นอีกคำหนึ่ง แต่ละคำมีความหมายที่แฝงอยู่ต่าง ๆ กันเมื่อนำ 2 คำมารวมกันจะเกิดความหมายใหม่ขึ้นมา เป็นเชิงประชดประชันในเรื่องนั้น

4.6 **คำที่มีความรู้สึกต่อข้อเท็จจริง** (The Affectiveness of Facts) เป็นพวกคำที่ใช้กับข่าวอุบัติเหตุหรือฆาตกรรม ที่นักข่าวรายงานตามความเป็นจริงบรรยายโดยเห็นลักษณะการตายของบุคคล ก่อให้เกิดอารมณ์เศร้าสลดแก่ผู้ฟัง เช่นข่าวรถชนคนเดินข้ามถนน ชื่อ นายวิรัช อยู่บ้านเลขที่ 12 ถูกรถชนแขนขาด ตายคาที่ไม่ทราบว่าเป็นแขนขาดหายไปแห่งใด เจ้าหน้าที่สันนิษฐานว่าติดไปกับรถคันอื่น” แต่ถ้าอ่านข่าวว่า “ได้เกิดมีอุบัติเหตุที่น่าสยดสยองขึ้น” ผู้ฟังก็อาจตีความหมายไปต่าง ๆ นานาว่าความน่าสยดสยองนี้น่าสยดสยองอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ 4

1. ให้นักศึกษาระบุถึงรูปแบบของภาษาที่ช่วยสร้างอารมณ์มีอะไรบ้าง
2. นักเรียนจะมีหลักใช้คำในการพูดอย่างไร และคำประเภทใดควรละเว้นไม่นำมาใช้ในการพูด

5. หลักการใช้คำในการพูด

การใช้คำในการพูดนั้นผู้พูดจะต้องพิจารณาเลือกใช้คำโดยยึดหลักดังนี้
การใช้คำในการพูดนั้นผู้พูดจะต้องพิจารณาเลือกใช้คำโดยยึดหลักดังนี้

5.1 ใช้คำให้ถูกต้องตรงความหมาย (Accuracy of Meaning) ผู้พูดจะต้องพิจารณาเลือกใช้คำ ให้มีความหมายถูกต้อง ตรงตามข้อเท็จจริงและความรู้สึก มิฉะนั้นผู้ฟังจะเข้าใจผิด คำบางคำดูเผิน ๆ เหมือนมีความหมายเหมือนกันแต่แท้จริงแล้วมีความแตกต่างกัน เช่น คำว่า “เมตตา” และคำว่า “กรุณา” เมตตาหมายถึงรักและเอ็นดู ส่วนกรุณาหมายถึงการเอาใจช่วยเหลือ สงสาร

5.2 ใช้คำง่าย ๆ (Simplicity) ผู้พูดต้องไม่ใช้คำเฉพาะกลุ่ม (Jargon) ศัพท์เทคนิค (Technical term) ควรใช้คำที่คนโดยทั่ว ๆ ไป เข้าใจ มีความหมายตรงตามข้อเท็จจริง เป็นรูปแบบ เช่น “รวดเร็วเพียงกระพริบตาแล้วหายไป” ให้ความหมายชัดเจนกว่า “เร็วกว่าความเร็วแสง” นอกจากนี้ยังมีคำบางคำที่เป็นภาษาไทยแต่แท้จริงแล้วเป็นคำที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศซึ่งไม่มีใช้อยู่เดิม เช่น คำว่า นวัตกรรม, สังคมประกิต, พิสัย, มัชยฐาน, มโนทัศน์, งานรุติน ความมีนัยสำคัญ ฯลฯ

5.3 ใช้คำให้เหมาะสม (Appropriateness) เป็นการใช้คำให้เหมาะกับเรื่องที่พูดสถานการณ์ กาลเทศะ คำบางคำสามารถใช้ได้ทุกระดับการพูด แต่บางคำเหมาะเพียงบางสถานการณ์ เช่น ‘ระดับความเป็นอยู่’ ใช้ได้ทุกระดับการพูด หรือคำว่า “การครองชีพ” แต่ “ไปดูหนัง” เหมาะกับใช้ในหมู่เพื่อนฝูงหรือคนสนิท ถ้าเป็นภาษาทางการควรใช้ “ไปชมภาพยนตร์” ฯลฯ

5.4 ใช้คำทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน (Figure of speech) เป็นคำที่ผู้ฟังสามารถจินตนาการภาพได้ในทันที หรือเข้าใจได้อย่างถูกต้องโดยทันทีไม่ต้องเสียเวลาคิด จนตามผู้พูดไม่ทัน เช่น “ผมรีบกว่าไมโครโฟน ทันที่เหมือนกับเด็กแย่งไอศกรีม” หรือ “ผู้ชมภาพยนตร์ต่างหนีเอาตัวรอดเหมือนผึ้งแตกรัง”

5.5 ใช้คำสุภาพและมีรสนิยมที่ดี (Politeness and Good Taste) เป็นการใช้คำให้เหมาะกับกาลเทศะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวผู้พูดหากผู้พูดใช้คำตลาด หรือไม่มีรสนิยม จะทำให้ผู้ฟังขาดศรัทธา เช่น ‘เขารีบยัดเข้าไปจนเต็มห้อง’ เป็นคำไม่สุภาพไม่มีรสนิยม ควรใช้ว่า ‘ด้วยความหิวเขาจึงรีบลงมือรับประทานเข้าไปจนแน่นท้อง’

5.6 คำที่ควรละเว้นในการพูด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการเลือกใช้คำนำในการพูดอย่างหนึ่งก็คือการใช้คำที่สุภาพและมีรสนิยมที่ดี (Politeness and good taste) ผู้พูดควรละเว้นการใช้คำสะแลง (Slang) ซึ่งคำเหล่านี้ไม่มีการกำหนดหรือรับรองความหมายอย่างเป็นทางการ เป็นคำที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย และก็ล้าสมัยไปในที่สุด เช่น คำว่า “เด็กฮาร์ด” เคยนิยมกับต่อมาก็ค่อยๆ หายไป กลายเป็นการใช้คำว่า “เด็กเฮฟวี” หรือ “เด็กเฮ้ว” ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีคำที่ผู้พูดควรละเว้นอื่น ๆ อีกเช่น

5.6.1 คำหยาบ (Vulgarism) เช่น คำว่า ฉิบหาย, ดายห้า, ญ, มึง, ฯลฯ

5.6.2 คำที่เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นเมือง (Dialect or Provincial) เป็นคำที่ใช้เฉพาะภาคใดภาคหนึ่ง ที่คนโดยทั่วไปไม่เข้าใจ เช่น ภาษาของคนภาคใต้คำว่า “บั๊กนัด” (หมายถึงสับปะรด) “ทำพริ้อ” ฯลฯ

5.6.3 คำภาษาหนังสือพิมพ์ (Journalism) เช่น คำที่ใช้ในการพาดหัวหนังสือพิมพ์ เป็นคำที่คิดขึ้นใหม่ หรือตัดให้สั้นเพื่อให้พ้องกับเนื้อที่ของหนังสือพิมพ์ เช่น “ดับอนาถหนุ่มกรมชลฯ หนุ่มพม่าคู่ชาเกย์” ฯลฯ

5.6.4 คำเฉพาะ (Jargon) เป็นคำที่ใช้เฉพาะกลุ่มคน เป็นที่เข้าใจของคนในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่เข้าใจความหมาย เช่นคำว่า “ตัวโป่งใหญ่” ของคนทำหนังสือพิมพ์ “ตัดตก” คำของฝ่ายพิมพ์หนังสือ และคำศัพท์เทคนิคเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น

5.6.5 คำย่อ (Abbreviation) เป็นคำที่คิดขึ้นเพื่อใช้หมายถึงเฉพาะเรื่องไม่เป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไปเช่น กอ. (กองอาคาร), สห.คม. (สารวัตรทหารอากาศดอนเมือง) หากจะใช้ก็ต้องบอกคำเต็มด้วย

5.6.6 คำที่ยืดยาว รุงรัง เช่น “.....เป็นการส่องแสงบ่งชี้ให้เห็นถึง....” ซึ่งเราสามารถพูดให้กะทัดรัด กระชับขึ้นว่า “เป็นการแสดงให้เห็นว่า....”

การใช้ภาษาและถ้อยคำในการพูดเป็นเรื่องที่ผู้พูดจะต้องศึกษาความหมายของคำต่างๆ และสังเกตให้เข้าใจอย่างถูกต้องนำมาฝึกฝนเพื่อนำไปใช้อย่างถูกต้องตามโอกาสกาลเทศะและความมุ่งหมายของผู้พูด

5.7 ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำในการพูดผู้พูดควรจะต้องระมัดระวังในการใช้คำบางคำซึ่งมีความหมายต่ออารมณ์ความรู้สึกต่อผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง ดังเช่น

5.7.1 คำต้องห้าม ในทุก ๆ ภาษาจะมีคำที่คนไม่ชอบกล่าวถึง คือคำที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่รุนแรงหรือคำที่ไม่อาจจะนำมาใช้ในภาษาที่สุภาพได้ เช่น คำที่เกี่ยวกับการขบถร้าย เรื่องเกี่ยวกับความหมาย และเรื่องเพศ

คำต้องห้ามบางคำสามารถทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่เรามักจะหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงอย่างเปิดเผยเช่น เรื่องทางเพศ

อย่างไรก็ตาม คำต้องห้ามเหล่านี้ก็มีประโยชน์คือยามเมื่อเราโกรธจัดและรู้สึกว่าคุณตัวเองต้องการแสดงความรู้สึกโกรธของเราอย่างมาก การกล่าวคำต้องห้ามทดแทนการชกต่อยต่อสู้

และทำลายข่าวของต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ ทำให้เกิดความปลอดภัยในขณะที่เกิดวิกฤตการณ์ได้ คำบางคำมีความหมาย ก่อให้เกิดอารมณ์อย่างรุนแรงในขณะที่บางคำไม่สามารถก่อให้เกิดอารมณ์ได้ทั้ง ๆ ที่เป็นคำที่ให้ความรู้เรื่องราวเหมือนกัน เช่น คำว่า คนไม่ดี, คนเลว, คนบัดซบ, คนระยำ ฯลฯ

5.7.2 คำที่สร้างการตัดสินใจ คำบางคำก่อให้เกิดความหมายทั้งในด้านการให้ความรู้และความรู้สึกควบคู่กันไป จึงเป็นความยุ่งยากและซับซ้อนในการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับศาสนา เชื้อชาติ ชาติ การเมือง เช่น คำว่า “คอมมิวนิสต์” ซึ่งมีความหมายในแง่ให้ความรู้ว่าเป็นคนที่เลื่อมใสศรัทธาในลัทธิคอมมิวนิสต์ ความหมายที่ให้ความรู้สึกเช่น ผู้ซึ่งมีอุดมการณ์และจุดประสงค์ที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและศีลธรรม เช่น นักลวงกระเป่า หรือแมงดา คำต่าง ๆ เหล่านี้บางทีเรายังต้องการการตัดสินใจเกี่ยวกับความจริงของคำนั้นด้วย

5.7.3 สิ่งที่เกิดขึ้นกับความหมายของคำที่ใช้ในการพูด คำที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจภาษา และใช้คำนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำเพื่อให้เรื่องราวเท่านั้น แต่ขึ้นกับความคิดฉับพลันของเราที่จะเข้าใจองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความรู้สึกในคำหรือภาษาที่ใช้โดยอาศัยประสบการณ์ทางสังคมการพบปะสังสรรค์กับคนหลายประเภทในสถานการณ์หลาย ๆ แบบและจากการเขียนวรรณคดี มีข้อนำสังเกตบางประการที่เกิดขึ้นในการพูดทุก ๆ กรณีคือ

ก. ความหมายในแง่ที่ให้ความรู้อาจจะไม่เพียงพอ หรืออาจจะทำให้ไขว้เขวไป แต่ความหมายที่ให้ความรู้สึกนั้น อาจใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่ว่าเราจะสามารถตีความหมายได้อย่างถูกต้อง เช่น คำว่า “แปลกประหลาด” “โอฟาร์” ฯลฯ

ข. ความหมายที่ให้เรื่องราวความรู้นั้นอาจมีความถูกต้องพอให้ความกระจ่าง แต่ความหมายที่ก่อให้เกิดความรู้สึกนั้นอาจไม่เหมาะสม ไขว้เขว หรือนำมาขบขันเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อย เมื่อเราพยายามจะเขียนให้หรุ เช่น คำว่า “การสอบความรู้รวบยอด” นักวิชาการมักใช้ให้หรุโดยใช้คำว่า “การสอบภาคพิศดาร” (Comprehensive Examination)

ค. ความหมายทั้งที่ให้ความรู้และก่อให้เกิดความรู้สึกนั้น อาจจะดูใช้ได้แล้วแต่อาจจะไม่มีอยู่จริงตามนิยามที่ใช้กันแล้ว เช่น “ความเป็นจริง”

ง. ความหมายที่ให้ความรู้และความรู้สึกอาจจะใช้ได้ดี แต่ไม่ใช่คำที่มีอยู่จริงเพียงใช้เพื่อให้เกิดความพอใจ และเผื่ออนาคต เช่น คำว่า “อาจจะเป็นที่สขอารมณ์” หรือ “สามารถตอบสนองได้ในอนาคตตอนใกล้” ฯลฯ

สรุป

ภาษาเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์และสัตว์ ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้พูดและเป็นระบบสัญลักษณ์ ภาษาพูดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนภาษาเขียน ภาษาที่เป็นระบบสัญลักษณ์ของมนุษย์นี้ ได้เข้ามามีบทบาทและเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในสังคม เป็นประจำทุกวัน ไม่ว่าจะเข้ามามีบทบาทต่อสังคม วัฒนธรรม และการเมือง

มีผู้ได้ให้คำนิยามของคำว่าภาษานี้ไว้มากมาย พอสรุปได้ว่าภาษาเป็นเสียงหรือกิริยาอาการซึ่งทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้โดยมีความหมาย ภาษาเกิดขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ มากมาย เช่นจากการเลียนเสียงธรรมชาติ จากคำอุทาน คำพูดของเด็กเล็ก ๆ หรือทางการเปล่งเสียงเป็นจังหวะจากการออกแรงทำงานร่วมกัน และเกิดจากการคิดคำขึ้น และกำหนดความหมายให้เป็นที่เข้าใจกัน ดังที่ใช้กันอยู่

ภาษามีหน้าที่อยู่ 3 ประการ คือ

1. ทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง
2. ทำหน้าที่แสดงความรู้สึก
3. ทำหน้าที่แนะนำ

ภาษาที่เราใช้ในปัจจุบัน มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ที่สำคัญคือภาษาพูดสามารถเปล่งออกมาให้มีจังหวะความหนักเบา อ่อนโยนหรือแข็งกร้าวและอาจมีท่าทางประกอบด้วยเพื่อแสดงความรู้สึกภายในของผู้พูดได้ใกล้เคียงกับความหมายของผู้พูด การพูดให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้พูดจะต้องพูดให้ชัดเจนเพื่อสื่อความหมายที่ถูกต้อง ดังนี้

1. ใช้คำง่าย ๆ และสั้น
2. ใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม
3. ใช้คำเฉพาะเจาะจง
4. ย้ำแนวความคิดหลัก
5. ขจัดคำฟุ่มเฟือย
6. ถูกต้องชัดเจน
7. ใช้ภาษาให้เหมาะสม

นอกจากนี้ การใช้ภาษาของผู้พูดยังสามารถช่วยสร้างอารมณ์ให้กับผู้ฟังได้ในรูปแบบต่าง ๆ คือ

1. ใช้คำสะกดจิต
2. ช่วยสร้างอารมณ์
3. คำอุปมาอุปไมย
4. คำพูดให้เห็นภาพพจน์

5. คำประสม คำที่ทำให้เกิดความสับสนและคำซ้ำกัน

6. การมีความรู้สึกต่อข้อเท็จจริง

การที่ภาษาช่วยสร้างอารมณ์ให้กับผู้ฟังได้นั้น ผู้พูดจะต้องระลึกรู้ไว้เสมอว่า เมื่อเวลา จะพูด เราควรจะต้องนึกถึงหลักการใช้คำในการพูดและคำที่ควรละเว้นในการพูดด้วยสำหรับหลักการใช้ คำในการพูดมีดังนี้

1. ใช้คำให้ถูกต้องตรงความหมาย

2. ใช้คำง่าย ๆ

3. ใช้คำให้เหมาะสม

4. ใช้คำที่ทำให้เห็นภาพชัดเจน

5. ใช้คำสุภาพและมีรสนิยมน

สำหรับคำที่ควรละเว้นนั้น ได้แก่

1. คำหยาบ

2. คำที่เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นเมือง

3. คำภาษาหนังสือพิมพ์

4. คำเฉพาะ

5. คำย่อ

6. คำที่ยืดยาวรุงรัง

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำด้วย คือ คำต้องห้าม คำที่สร้างการตัดสินใจ และ สิ่งที่เกิดขึ้นกับความหมายของคำที่ใช้ในการพูด

แบบฝึกหัด

ให้นักศึกษาพิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าข้อใดถูกต้องและข้อใดไม่ถูกต้อง

1. ภาษามือมีบทบาททางด้านวัฒนธรรมในแง่ของการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ

2. ภาษาเกิดขึ้นจากการเลียนแบบเสียงสัตว์

3. หน้าที่ประการหนึ่งของภาษา คือการสร้างอารมณ์ให้กับผู้ฟัง

4. ภาษาเขียนมีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าภาษาพูด

5. ภาษาพูดสามารถอ้างถึงผู้พูดได้มากกว่าภาษาเขียน

6. หากจะพูดให้มีความชัดเจน ผู้พูดไม่ควรใช้คำเฉพาะเจาะจงที่ระบุถึงระดับของ

วัตถุในการพูด

7. การใช้คำให้ตรงกับความสนใจของผู้ฟัง จะช่วยให้เกิดความชัดเจนในการพูด
8. คำอุปมาอุปไมย เป็นคำที่ช่วยให้ความชัดเจนในการพูด
9. คำประชดประชันที่ใช้ในการพูดจะช่วยสร้างอารมณ์ให้กับผู้ฟัง
10. คำภาษาพื้นเป็นคำที่ไม่ควรนำมาใช้ในการพูด
11. คำภาษาหนังสือพิมพ์เป็นคำที่กะทัดรัด ให้ความชัดเจนและเข้าใจได้ดี
12. ผู้พูดควรใช้คำที่ช่วยสร้างการตัดสินใจมาใช้ในการพูด เพราะจะมีความซับซ้อนทางความหมายน้อย